

Bůh soboty

Texty na tento týden

Gn 2,1–3; Ex 20,8–11; Dt 5,12–15; Mt 12,1–13; J 9,1–41

Základní verš

A řekl jim: „Sobota je učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu. Proto je Syn člověka páнем i nad sobotou.“ (Mk 2,27.28)

Hlavní myšlenka

Sobota, sedmý den, ukazuje na Ježíše, našeho Stvořitele a Vykupitele.

„¹Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh. ²To bylo na počátku u Boha. ³Všechno povstalo skrze něj a bez něj nepovstalo nic, co je. ⁴V něm byl život a ten život byl světlem lidí. ⁵A to světlo svítí ve tmě a tma je nepohltila. ⁶Od Boha byl poslán člověk jménem Jan. ⁷Přišel kvůli svědectví, svědčit o tom Světle, aby všichni uvěřili skrze něj. ⁸On nebyl to Světlo, ale přišel, aby o Světle vydal svědectví. ⁹Tento byl to pravé Světlo osvěcující každého člověka přicházejícího na svět: ¹⁰Byl na světě a svět povstal skrze něj, ale svět ho nepoznal. ¹¹Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali. ¹²Ale těm, kteří ho přijali, dal právo být Božími dětmi – všem těm, kdo věří v jeho jméno. ¹³Takoví nejsou narozeni z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha.“ (J 1,1–13; B21)

Tyto známé verše mluví o Ježíši, který stvořil „všechno..., co je“. O Ježíši, který přináší spasení těm, kdo „věří v jeho jméno“. Ježíš jako Stvořitel a Vykupitel. Bible nám ukazuje, že oba tyto důležité aspekty toho, co pro nás Ježíš udělal, se nacházejí v příkázání o sobotě.

Sobota v knize Genesis

²Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat veškeré své dílo.

³A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat veškeré své stvořitelské dílo.

⁴Toto je rodopis nebe a země, jak byly stvořeny.

(Gn 2,2–4a)

Osobní studium

Jednou z důležitých pravd Bible je, že v zahradě Eden byl sedmý den posvěcen a oddělen od zbytku týdne. Tak daleko sahá sedmý den, sobota. Z perspektivy tohoto světa byla sobota ustanovena na samém počátku, hned po jeho stvoření. Sobota je jednou z nejzákladnějších biblických pravd.

V Gn 2,2–3 jsou zaznamenány čtyři Boží činy týkající se sobotního dne. Bůh stvořil tento den, odpočinul v něm, požehnal jej a posvětil jej, nebo jinými slovy učinil jej svatý či oddělený ke svaté činnosti. Je fascinující, že samotný Bůh odpočíval sedmý den. Ať už to znamená cokoli, ukazuje nám to, jak vážně máme brát tento den, vždyť v něm odpočíval i samotný Bůh, Stvořitel nebe a země!

V Gn 2,3 se také hovoří o tom, že Stvořitel požehnal sedmý den, právě tak jako požehnal zvířata a člověka den předtím (Gn 1,22.28). Bůh mluví o tomto požehnání soboty ve čtvrtém přikázání Desatera, kde navždy spojil sobotu stvoření s týdenní sobotou.

V Gn 2,2.3 je slovní spojení „sedmý den“ použito celkem třikrát. To zdůrazňuje neobvyklou podstatu sedmého dne, soboty, a jasně ho odděluje od zbytku týdne. Navždy by nám to mělo připomínat, že Bůh neudělal mimořádným první den ani šestý den. Zvláštní požehnání je sesláno právě na sedmý den – na žádný jiný.

Bůh dokončil své stvořitelské dílo sedmým dnem. Ze sedmi dnů utvořil týden. Tento týdenní cyklus se zachovává v celém Písmu a v celých dějinách. Bůh tím zjevil svou moc nejen nad prostorem, ale i nad časem. Nikdo z nás nemá nadvládu nad časem – nemůžeme ke dni přidat hodinu, ba ani vteřinu. Čas se nezadržitelně řítí vpřed, aniž bychom jej mohli jakkoli ovládnout. Je proto velmi důležité, abychom se naučili důvěřovat Hospodinu a správně využili to množství času, které zde na zemi máme.

Aplikace

Přemýšlej o rychlém tempu času, který nám uniká mezi prsty, okamžik za okamžikem, den za dnem, rok za rokem. Přestože nemáme kontrolu nad samotným časem, do jisté míry můžeme kontrolovat to, co s ním děláme. Jak dobře využíváš svůj čas? Jaké činnosti zabírají tvůj čas? Jak můžeš co nejlépe využít to málo času, které zde na zemi máš?

Poznámky

Sobota v knize Exodus

⁸Pamatuj na sobotní den, aby ti byl svatý. ⁹Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci, ¹⁰ale sedmý den je dnem odpočinku, zasvěceným Hospodinu, tvému Bohu. Nebudeš dělat žádnou práci – ty, tvůj syn ani tvá dcera, tvůj otrok ani tvá děvečka, tvé dobytče ani přistěhovalec ve tvých branách. ¹¹V šesti dnech totiž Hospodin učinil nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, ale sedmého dne odpočinul. Proto Hospodin požehnal sobotní den a posvětil jej.

(Ex 20,8–11; B21)

Osobní studium

Celá rodina včetně služebnictva – muži i ženy, rodiče i děti, dělníci i jejich „šéfové“ – všichni měli spolu odpočívat. Sobota je den rovnosti, odstraňuje všechny rozdílnosti a veškerou nespravedlnost ve společnosti. Před Bohem jsme si všichni rovni. Sobota je jedinečný způsob jak zjevit tuto důležitou pravdu zejména ve světě, kde je společnost rozdělena na lidi, kteří mají moc a rozhodují o druhých, a na ty, o kterých je rozhodováno, chudé, opomíjené...

Toto přikázání má důkladně utvořenou literární strukturu.

A. Úvod: „Pamatuj na sobotní den, aby ti byl svatý.“ (v. 8)

B. Přikázání: „Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci...“ (v. 9)

C. Motivace: „...ale sedmý den je dnem odpočinku, zasvěceným Hospodinu, tvému Bohu.“ (v. 10a)

B1. Přikázání: „Nebudeš dělat žádnou práci – ty, tvůj syn...“ (v. 10b)

C1. Motivace: „V šesti dnech totiž Hospodin učinil nebe i zemi, moře..., ale sedmého dne odpočinul.“ (v. 11a)

D. Závěr: „Proto Hospodin požehnal sobotní den a posvětil jej.“ (v. 11b)

Co obsahují jednotlivé části? Část A obsahuje – jako úvodní výrok – základní princip přikázání o sobotě. Další část (B) přináší pozitivní příkaz, aby se člověk zabýval prací šest dní. Navazující oddíl (B1) dává odpovídající omezující příkaz, abychom se vyhnuli jakékoli práci v sobotu, což platí pro všechny v naší domácnosti. Dokonce jsou v tom zahrnuta i domácí zvířata, stejně jako návštěvníci. Části C a C1 přinášejí motivaci pro příkazy. První z těchto částí ukazuje na faktor času v cyklu šest dní + sedmý den tím, že zdůrazňuje: „sedmý den je dnem odpočinku, zasvěceným Hospodinu, tvému Bohu.“ Druhá část (C1) obsahuje formální motivační výrok (v překladech je vyjádřen spojkou „protože“ nebo „totiž“). Motivuje prostřednictvím podrobného popisu šesti dnů Hospodinovy stvořitelské práce a toho, že v sedmý den odpočíval. Tímto je přikázání o sobotě zakotveno přímo v první sobotě stvořitelského týdne. Část D je nezávislým výrokem tvořícím závěr přikázání. Poslední slova přikázání „a posvětil jej“ mají návaznost na výzvu úvodního principu (A) „aby ti byl svatý“. Oba jsou spojeny se svatostí, kterou Bůh sesílá na sobotu v Gn 2,3.

Aplikace

Nestačí v sobotu jen „nepracovat“. Lidé mají různé představy o tom, jak by se měla sobota „světit“ – celodenním sezením ve shromáždění, celodenním vyleháváním nebo čímkoli jiným, co se vejde mezi tyto dvě uvedené (ne)činnosti. Bůh neřekl, abychom si v sobotu dělali, co chceme, ale abychom ji světili. Co tím měl na mysli?

Sobota v knize Deuteronomium

¹²Zachovávej sobotní den, aby ti byl svatý, jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh. ¹³Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svoji práci, ¹⁴ale sedmý den je dnem odpočinku, zasvěceným Hospodinu, tvému Bohu. Nebudeš dělat žádnou práci – ty, tvůj syn ani tvá dcera, tvůj otrok ani tvá děvečka, tvůj býk ani tvůj osel, žádné z tvých dobytčat. Také přistěhovalec ve tvých branách ať si odpočine spolu s tebou, tvým otrokem a tvou děvečkou. ¹⁵Pamatuj, že jsi byl v egyptské zemi otrokem a Hospodin, tvůj Bůh, tě odtud vyvedl mocnou rukou a vztaženou paží. To proto ti Hospodin, tvůj Bůh, přikázal, abys dodržoval sobotní den.

(Dt 5,12–15; B21)

Osobní studium

Přestože většina lidí zná přikázání o sobotě z Desatera v Ex 20, toto přikázání je spolu s ostatními zaznamenáno i v Dt 5. Tento záznam tvoří vlastně Mojžíšův proslav k Izraelcům. Přestože je zde toto přikázání vyjádřeno podobnými slovy jako v Desateru, Mojžíš v něm nově zdůrazňuje, co Bůh pro Izraelce vykonal. V Dt 5 se v tomto přikázání uvádí jiná motivace než v Ex 20.

Všimněme si, co mají obě přikázání společné a v čem se liší. Přestože je mezi těmito dvěma záznamy mnoho společného, je tu nový prvek a nový důraz. Obě přikázání hovoří o služebnících, kteří mají odpočívat v sobotu, ale v Dt je tento prvek více akcentován. Text říká: „přistěhovalec ... ať si odpočine spolu s tebou, tvým otrokem a tvou děvečkou“ (Dt 5,14). Mají odpočívat stejně jako Izraelci. Text se zde opět dotýká již zmíněné myšlenky: Sobota je dnem, ve kterém jsou pán i služebník na stejné úrovni, ve vzájemném společenství. Oba mají odpočívat ve stejný den. Sobota nabízí služebníkovi ochranu před trvalým pracovním zatížením. Tato ochrana je přímo součástí přikázání, které má svůj původ v samotném stvoření.

Tato formulace v Desateru však může vyvolávat znepokojující otázky. Sobota při svém vzniku měla být památkou stvoření pro nepadlý svět. Neměla nic společného se služebníky ani s egyptským otroctvím, symbolem upadnutí do hříchu a vysvobození z jeho zajetí. Tento nový prvek byl k původnímu ustanovení svění soboty přidán až po pádu a vysvobození ze zajetí. Původní princip byl doplněn, aby odrazil aktuální stav Božího lidu.

Sobota byla původně symbolem stvoření a až po hříchu se stala zároveň symbolem vykoupení, jež je v podstatě novým stvořením (2K 5,17; Ga 6,15; Zj 21,1). Stvoření a vykoupení jsou v Písmu úzce spojeny. Pouze Bůh Stvořitel může být našim Vysvoboditelem. Tyto dvě úlohy se spojily v osobě Ježíše Krista (viz J 1,1–14). Obě verze přikázání ukazují, že sedmý den, sobota, je symbolem Ježíšových stvořitelských a vykupitelských činů.

Aplikace

Přemýšlej o poutech, ze kterých tě Kristus slíbil vysvobodit. Jaká zaslíbení svobody máme v Ježíši? Jak můžeš dovolit Hospodinu, aby je ve tvém životě uskutečnil?

Ježíš a jeho sobota (1)

¹Jednou v sobotu, sváteční den židů, procházel Ježíš se svými učedníky obilným polem. Učedníci měli hlad, trhali klasy a jedli zrní. ²Farizejové to viděli a žalovali Ježíšovi: „Podívej se, tvoji žáci dělají, co je v sobotu zakázáno!“ ³Ježíš na to: „Cožpak jste nečetli, co učinil král David, když on a jeho družina byli hladoví? ... ⁵Nebo jste nečetli v Mojžíšově zákoně, že kněží v chrámu pracují v sobotu? Porušují sobotní klid, a přesto jsou bez hříchu. ⁶Ale říkám vám, že je tu někdo, kdo je víc než chrám. ⁷Kdybyste rozuměli biblickému slovu ‚Nejde mi o oběti, ale chci, abyste byli milosrdní!‘, pak byste nikoho neodsuzovali neprávem. ⁸Kristus je pánem i nad sobotou.“

(Mt 12,1–8; SNC)

Osobní studium

Bylo napsáno už mnoho knih, které mají jediný cíl: ukázat, že Ježíš, když byl na zemi v lidském těle, vedl lidi od sedmého dne soboty k nedělní bohoslužbě nebo (což je v současnosti běžnější) k myšlence, že sedmý den byl překonán a nahrazen obecnějším „odpočinkem“ v Kristu.

Ani jedna myšlenka se však nenachází v žádném ze záznamů evangelií ani nikde jinde v Písmu. Autoři však cítí potřebu konfrontovat se s odmítnutím sedmého dne soboty velkou většinou křesťanského světa během uplynulých sedmnácti století, a proto ukazují především na Kristova uzdravení v sobotu, kterými dokládají neplatnost tohoto přikázání.

Pozorný pohled na to, co Ježíš v sobotu dělal, ukazuje pravý opak toho, co se tito teologové snaží vysvětlit uvedenými příběhy.

Pozorně si přečti Mt 12,1–13 a zaměř se zejména na uzdravení v sobotu. Při čtení se sám sebe zeptej, při jaké příležitosti se toto uzdravení odehrálo a proč ho Ježíš vykonal právě v tento den.

Hlavním veršem, který dává odpověď na všechny tyto otázky, je verš 7. Celá událost se týkala lidí, milosti, laskavosti a lásky k bližním. Zachovávaní soboty nám přináší více příležitostí projevit milosrdenství a milost těm, kteří to potřebují, než ostatní dny v týdnu, kdy si musíme vydělávat na živobytí. Problém byl v tom, že se sobota stala břemenem; byla zatížena množstvím pravidel a předpisů, které se velmi rychle staly cílem samy o sobě a přestaly být prostředkem k cíli. Tímto cílem je láska k Bohu a k bližním. Jak jsme si již ukázali v předchozích lekcích, láska je naplněním zákona. Vše, co deformuje zákon tak, že zákon pak lásku deformuje, neguje nebo brání, musí být odstraněno. Sobota se stala zákonem bez lásky. Šlo o obyčejné zákonictví. Proti němu Ježíš bojoval, když uzdravil nemocného v sobotu.

Aplikace

Jakými jinými způsoby můžeme projevít zákon bez lásky? Kdy se stalo tobě, že jsi kladl větší důraz na zákon, pravidla či řád a zapomněl jsi na lásku, milosrdenství či vztahy?

Poznámky

Ježíš a jeho sobota (2)

⁴²Nadcházel večer dne příprav (to jest dne před sobotou). ⁴³Josef z Arimatie, ctihodný člen Rady, který sám také očekával Boží království, se osmělil, přišel za Pilátem a požádal o Ježíšovo tělo. ⁴⁴Pilát ... zavolal setníka a ptal se ho, zda už zemřel. ⁴⁵Když se o tom od setníka přesvědčil, daroval tělo Josefovi. ⁴⁶Ten nakoupil plátno, sňal tělo z kříže, ovinul je plátnem a pochoval do hrobu vytesaného ve skále. Ke dveřím hrobu pak přivalil kámen. ... ¹Když skončila sobota, Marie Magdaléna, Marie Jakobova a Salome nakoupily vonné masti, aby mohly jít a pomazat Ježíše. ²Za svítání prvního dne v týdnu, jakmile vyšlo slunce, šly k hrobu. ... ⁴Když ale vzhledly, spatřily, že kámen je odvalen (přestože byl velmi veliký).

(Mk 15,42–16,4; B21)

Osobní studium

Ježíš skrze své sobotní zázraky ukázal na skutečný význam soboty. Je dnem uzdravení a obnovy. Ježíš chtěl, aby sobota vyzdvihla Boží stvořitelskou moc. Sobota je proto dnem, kdy Bůh dává zajatým svobodu (L 4,31–37), léčí chromé (J 5,1–9) a navrácí zrak slepým (J 9).

Pro Ježíše byli v sobotu důležitější trpící lidé než pokroucená pravidla tehdejších náboženských představitelů. Určitě i proto vyslovil známý výrok, že sobota byla stvořena pro člověka a ne člověk pro sobotu. Zároveň, jak jsme již viděli, správně zachovávaná pravidla přinášejí lidem pomoc a ochranu.

Ježíš zdůraznil platnost a důležitost soboty nejen svým životem, ale i svou smrtí. Evangelisté ve svých zprávách (Mt 27,57–28,1; Mk 15,42–16,1; L 23,52–24,1 a J 19,31–20,1) zdůrazňují, že Ježíš po své smrti odpočíval v sobotu v hrobě.

Poté, co Ježíš zvolal „Dokonáno jest!“ (J 19,30), poté, co jeho dílo vykoupení (před nanebevstoupením) bylo dokončeno, Ježíš v sedmý den odpočíval. Nezní vám to povědomě? I v Gn 2,1–3 Bůh po dokončení svého stvořitelského díla sedmý den odpočíval. Po díle vykoupení dělá totéž.

Pokud by byla pravda, že Ježíš ukazoval lidem na zbytečnost soboty a jejího svěcení, pak by jeho sobotní „odpočínutí“ v hrobě vyznívalo minimálně nepřírozně. Jeho smrt zpečetila novou smlouvu a nová smlouva je podle některých nadřazena nad přikázání o sobotě. Ve světle evangelíí i všech ostatních biblických textů je velmi těžké pochopit logiku těch, kteří věří, že sobota byla na kříži zrušena. Pokud by byla sobota zrušena, proč by tím prvním, co Ježíš udělal, bylo, že v sobotu „odpočíval“?

Ježíš nám ukázal platnost a důležitost soboty svým životem i svou smrtí.

Aplikace

Kdy jsi naposled přemýšlel o tom, že Ježíšovo tělo v sobotu, po jeho smrti na kříži, odpočívalo v hrobě? Do jakého kontrastu se v sobotu dostávají skutky Boha (stvoření, uzdravování) a skutky člověka (nenávisť, zákonictví)? Za co bys chtěl Bohu nejbližší sobotu poděkovat? V čem může být pro tebe přicházející sobota jiná než ostatní?

Podněty k zamyšlení

„Měl by snad Bůh zakázat slunci v sobotu svítit, zahřívát zemi a vyživovat rostlinstvo? Měl by se snad v tento svatý den zastavit pohyb všech vesmírných světů? Měl by Hospodin přikázat vodám, aby přestaly zavlažovat pole a lesy, a mořským vlnám, aby zastavily příliv a odliv? Mělo by obilí v sobotu přestat růst, zrající hrozny zrát a stromy pučet a kvést?

Kdyby tomu tak bylo, přišli by lidé o plody země a o požehnání, která potřebují k životu. Běh přírody se nesmí zastavit. Bůh nemůže přestat pracovat ani na chvíli, jinak by člověk zeslábl a zemřel. I člověk má v sobotu své povinnosti. Musí se starat o základní životní potřeby, zabezpečit nemocné, pomáhat chudým. Ten, kdo v sobotu přehlíží potřeby trpících, není bez viny. Boží den odpočinku byl stvořen pro člověka a skutky milosrdenství k němu patří. Bůh nechce, aby jeho stvoření byl jen jednu hodinu trpělo, pokud je možné mu v sobotu nebo v kterýkoli jiný den pomoci.“ (TV 128)

Otázky k rozhovoru

- 1. Je pro nás velmi jednoduché vysmívat se tvrdosti a chladu náboženských vůdců, kteří zaútočili na Ježíše pro jeho uzdravování v sobotu. Pokus se však vžít do jejich situace. Tato lidmi vymyšlená pravidla existovala tak dlouho, až si náboženští představitelé mysleli, že tvoří samotnou podstatou zachování soboty. Byli skutečně přesvědčeni o tom, že Ježíš porušuje sobotu. Jak bychom se cítili my, kdyby dnes někdo přišel a tvrdil, že má velké světlo a pravdu a možná by i dělal zázraky, ale porušoval by naše vnímání čtvrtého přikázání? Jak bychom reagovali? Co se můžeme naučit z tohoto uvažování o tom, jak oddělit pravdu od tradice? Proč to není vždy jednoduché?*
- 2. Přemýšlejte ve třídě více nad myšlenkou, že Bůh odpočíval, poté co ukončil svou stvořitelskou práci a také dílo vykoupění. Jak můžeme rozumět tomu, co se po stvoření a po Ježíšově smrti událo?*
- 3. Zkuste se vžít do člověka, který věří, že Ježíšovy zázraky v sobotu jsou důkazem toho, že Ježíš zrušil zachování soboty. Podívejte se do Bible na příklady toho, co Ježíš dělal a řekl o sobotě. Jak by to podle vás vyjádřil, kdyby chtěl skutečně uzákonit takovouto změnu? Co by podle vás udělal jinak?*

Shrnutí

Bible zjevuje Hospodina jako Pána nad sobotou. Sobota je připomenutím a znamením Boha jako Stvořitele a Vysvoboditele.

Poznámky